

САНІТАРНИЙ СТАН ЯЛИНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Запорожець Д.В., гр. 205-22м-03

Науковий керівник – канд. с.-г. наук, доц. **С.І. Познякова**
Державний біотехнологічний університет

Дослідження росту, продуктивності та санітарного стану ялинових деревостанів отримали значну увагу у наукових працях. Проте, існують деякі фактори впливу, які не зазнали належного дослідження у науковій літературі.

Важливо враховувати, що гірські ліси Карпат є домінуючим видом рослинного покриву і відіграють важливу роль у стримуванні стихійних явищ. Порушення природної рівноваги в гірських лісах часто призводять до серйозного дисбалансу між умовами середовища та рослинним покривом (Матусевич, 2022). Це, у свою чергу, може спричинити та спричиняє появу шкідливих явищ, які завдають великих збитків економіці та можуть викликати катастрофічні природні події.

Ми спостерігаємо погіршення загального санітарного стану ялинових деревостанів Івано-Франківського регіону, що може бути наслідком загального погіршення екологічної ситуації в Україні та у світі (Зейналян, 2021; Лавний, 2019; Пелюх, 2019).

Дослідники (Генсірук, 2010; Зейналян, 2021; Лавний, 2019; Малиновський, 2019) ідентифікували основні фактори, які призводять до ушкоджень та висихання ялинових деревостанів Івано-Франківської області, до них належать:

- Кліматичні пошкодження, такі як заморозки, надмірна спека, опіки від сонця, дощі, лід, водяні паводки;
- Пошкодження, пов'язані з властивостями ґрунту, включаючи недостатність чи надлишок поживних речовин і води, ущільнення ґрунту та його окислення;
- Антропогенний вплив, такий як вирубка лісу та несанкціонована діяльність, яка найбільше завдає шкоди лісовому покриву;
- Розповсюдження хвороб у лісі, коли заражені дерева розповсюджують захворювання на інші неуразені деревостани;
- Ушкодження, завдані комахами, птахами, ссавцями, рослинами, лишайниками, грибами, бактеріями і вірусами.

Якщо розглядати всі ці чинники більш деталізовано, то ми обов'язково прийдемо до висновку, що кожен з них завдає досить значної шкоди ялиновому деревостану, відповідно і впливає на їх загальний санітарний стан.

Антропогенний вплив, це окрема найболючіша тема у нашій країні. Вирубка лісу та несанкціонована діяльність завжди виступає чинником, що

загрожує лісовим екосистемам. Вирубка лісу може призводити до втрати цінних деревних ресурсів, порушення біорізноманітності, збільшення ризику ерозії ґрунту та затоплення. Несанкціонована діяльність призводить до незворотних пошкоджень цілісного лісового покриву та втрату природних ресурсів.

Усунення цього виду антропогенного впливу та впровадження більш сталого та екологічно безпечного лісового управління стають важливими завданнями для збереження лісових ресурсів і забезпечення довгострокової стійкості лісових екосистем (Лавний, 2019).

Також до досить розповсюдженого патогенного чинника, такого як висихання, у більшості випадків саме ялини, є ушкодження завдані різними видами тварин, комахами та бактеріями.

Останнім часом у лісах, де переважає чистий ялиновий деревостан, спостерігається нетипова суттєва зміна у складі земноводних і безхребетних тварин, ці фактори створюють сприятливі умови для розвитку рослинних хвороб. Збільшення тривалості і суми температур в теплий період року сприяє прискореному розвитку гельмінтів та нематод в ґрунті, а також посиленню поширення гнилей коренів та комах. Поєднання цих абіотичних і біотичних чинників негативно впливає на зріст і розвиток ялинового деревостану, і єдиним засобом захисту її від висихання є перетворення монокультури ялини в багатовидові ліси, які відповідають конкретним природним умовам кожного умовно взятого регіону області.

Процес певної реконструкції монокультури ялини може мати різні варіації, які детально вже розроблені фахівцями лісового господарства та успішно використовуються на практиці (Шпарик, 2009).

Поточна глобальна, національна і регіональна еколого-економічна ситуація вимагає перегляду сучасної лісової політики і переорієнтації її на еколого-стабілізаційний та рекреаційний напрям. Ця зміна політики повинна бути постійною і впроваджуватися в лісах Карпатського регіону, особливо в Івано-Франківській області.

Сучасні виклики, такі як зміна клімату, втрата біорізноманітності, екологічні проблеми, а також зростання потреби у відпочинку та рекреації в природних об'єктах, надають великий тиск на лісові ресурси. У зв'язку з цим, перехід до еколого-стабілізаційного та рекреаційного використання лісів стає надзвичайно важливим завданням.

У Карпатському регіоні, де природа має велике значення для економіки і культури, перехід до такої лісової політики є особливо важливим. Важливо підтримувати баланс між забезпеченням лісових ресурсів і збереженням навколишнього середовища, а також надавати можливості громадянам насолоджуватися природою в екологічно безпечних умовах.